



Commissie voor de
milieueffectrapportage

Optimalisatie waterberging De Onlanden Drenthe

Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport

6 maart 2025 / projectnummer: 3640



1 Advies over het MER in het kort

Het waterschap Noorderzijlvest wil de capaciteit van de waterberging van De Onlanden vergroten, waardoor 5,2 miljoen m³ extra water kan worden vastgehouden. Het gebied De Onlanden ligt in Drenthe, tegen de grens met Groningen, en is begin deze eeuw ingericht voor de berging van water in combinatie met moerasnatuur. Klimaatverandering, aangepaste veiligheidsnormen en bodemdaling door gaswinning vragen meer maatregelen om wateroverlast in bewoonde gebieden in de toekomst tegen te gaan. Voor het besluit over de vergroting van de waterbergingscapaciteit is een milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Drenthe heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie) gevraagd te adviseren over de juistheid en de volledigheid van het MER.

Wat staat in het MER?

In het MER zijn drie alternatieven onderzocht die allemaal het doel bereiken van het vergroten van de bergingscapaciteit van het gebied met 5,2 miljoen m³ extra water. Alternatief 'Droge Voeten 2050' kan worden gezien als het basisalternatief. De basis van de drie alternatieven is dat het gebied op natuurlijke wijze blijft vollopen en dus meebeweegt met het boezemwater. Wanneer de waterstand in het boezemwatersysteem een hoogte bereikt van -0,20 meter NAP, treedt het systeem van beweegbare stuwen in werking en wordt er water in het gebied vastgehouden.

De andere twee alternatieven zijn vooral ontwikkeld vanwege de wens om de natuur in het gebied te ontzien, of zelfs te verbeteren. Het Alternatief 'Compartimentering kwetsbaar natuurgebied' verdeelt het basisalternatief in verschillende compartimenten. Volgens het MER wegen de nadelen van de complexe maatregel van compartimentering niet op tegen de beperkte verbetering die dit voor natuur oplevert. Verder wordt in dit alternatief de peilscheiding¹ verplaatst ten opzichte van het Alternatief Droge Voeten 2050.

Die laatste maatregel is ook onderdeel van het 'Optimaal natuuralternatief', ook wel de 'Hooiwegvariant' genoemd. Het verleggen van de peilscheiding heeft volgens het MER positief effect op het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Het zorgt voor vernatting in het centrale deel van het gebied waarmee een groter oppervlak moeras² kan ontstaan. Ook het graven van een slenk met laagten draagt daaraan bij. Verder zal in dit alternatief in het gebied tussen de Hooiweg en het Natura 2000-gebied Leekstermeergebied geen extra waterberging plaatsvinden. Dat zorgt ervoor dat het alternatief onder andere beter scoort op verschillende criteria voor natuur, voor cultuurhistorische waarden en landschappelijke waarden. Ook scoort de Hooiwegvariant beter voor NNN, omdat het natuurherstelmaatregelen bevat.

Het voorkeursalternatief (VKA) komt overeen met de Hooiwegvariant, maar is op enkele punten geoptimaliseerd en aangevuld met mitigerende maatregelen.

Omdat het verleggen van de peilscheiding mogelijk negatieve effecten heeft op archeologische monumenten wordt deze met het projectbesluit nog niet rechtstreeks

¹ De peilscheiding tussen het -0,70 meter NAP-gebied en het -0,50 meter NAP-gebied wordt verlegd, waardoor een groter gebied een waterpeil heeft van -0,50 meter NAP.

² Specifiek gaat het om natuurdoeltype Dynamisch moeras binnen SNL-subsidieregeling.

mogelijk gemaakt, maar is een uitvoeringsbesluit nodig. Het VKA minus het verleggen van de peilscheiding en de slenk wordt in het MER VKA- genoemd. Het VKA- scoort minder goed op het criterium NNN dan het VKA, maar beter op archeologische monumenten.

Wat is het advies van de Commissie?

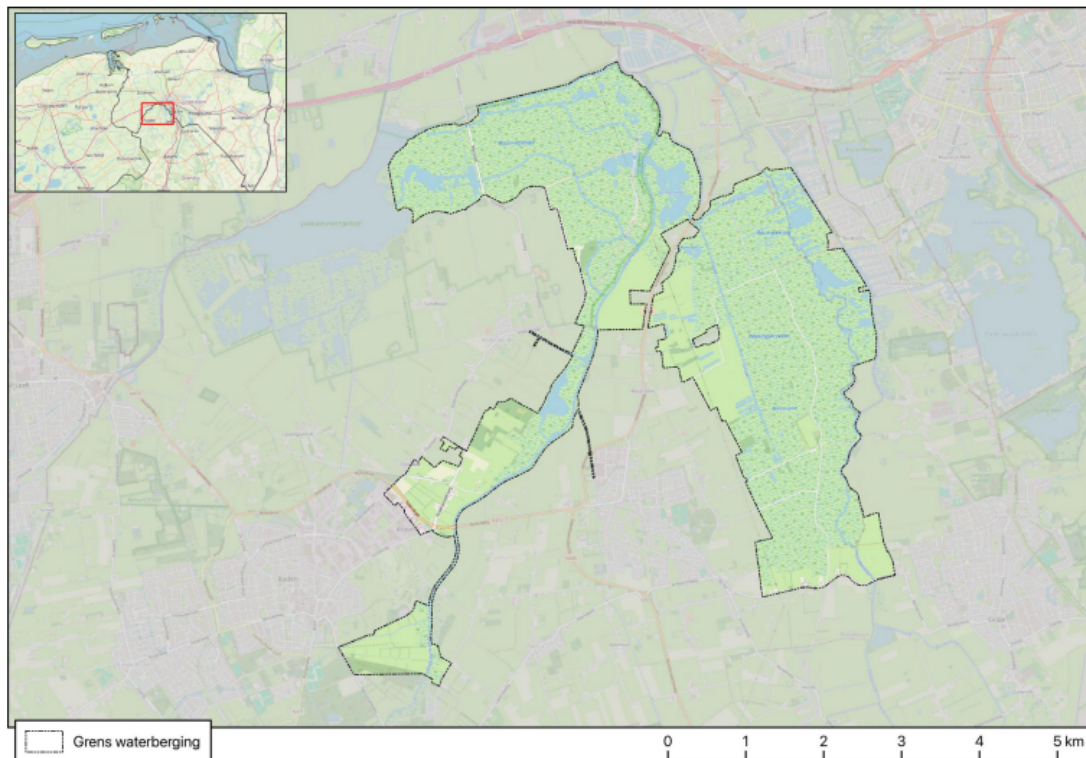
Het MER is goed leesbaar, geeft veel informatie en heeft een duidelijke opzet. De waterstanden in De Onlanden en de benodigde aanpassingen aan het watersysteem per alternatief zijn duidelijk in beeld gebracht met een hydrologisch model. Ook brengt het MER de effecten op kwetsbare locaties in de omgeving en de eventueel benodigde maatregelen om wateroverlast te beperken helder in beeld.

Toch signaleert de Commissie bij de toetsing van het MER dat belangrijke informatie ontbreekt. Het aanvullen van die informatie is essentieel om het belang van de leefomgeving volwaardig mee te kunnen wegen bij het besluit over het project. Het gaat om de volgende punten:

- Onderbouw de noodzaak van het verleggen van de peilscheiding en het aanleggen van de slenk als natuurmaatregelen in de context van het doel van het project. Nu deze maatregelen niet bijdragen aan de doelstelling waterberging, maar wel schade kunnen toebrengen aan archeologische objecten, is deze onderbouwing extra nodig.
- Onduidelijk is ten opzichte van welke referentiesituatie de effecten van het plan zijn bepaald. Zowel 2050 als 2025 worden als zichtjaar genoemd. Zonder duidelijkheid over de referentiesituatie is niet navolgbaar hoe de effecten van het plan zijn bepaald en of de beoordeling van de effecten juist is. Dit vraagt in ieder geval een (kwalitatieve) doorkijk naar de effecten van het plan in het zichtjaar 2050 en gebruik van actuele klimaatscenario's.
- Voor het onderwerp archeologie komen de conclusies en uitgangspunten in het MER niet overeen met de informatie in het ontwerp-projectbesluit. Daardoor is niet duidelijk of alle effecten in beeld zijn gebracht. Zo ontbreekt informatie over in welke gevallen sprake kan zijn van het opgraven van nog te ontdekken archeologische objecten (ex situ behoud) en op welke wijze dat zal gebeuren. Ook is geen onderscheid gemaakt tussen effecten van de aanlegfase en van de gebruiksfase, en onderscheid tussen effecten op bekende vindplaatsen en verwachtingswaarden.
- Tenslotte is er onvoldoende gedetailleerde informatie over de verspreiding van soorten die voor kunnen komen in het gebied dat extra kan overstromen. Dit is wel nodig om de effecten goed te kunnen bepalen. Specifieke aandacht is daarbij nodig voor het paapje en de locaties van nesten of territoria van deze vogelsoort.

De Commissie adviseert deze informatie in een aanvulling op het MER op te nemen, en dan pas een besluit te nemen over de optimalisatie van de waterberging in De Onlanden.

In hoofdstuk 2 licht de Commissie haar oordeel toe en geeft ze aandachtspunten voor het vervolgtraject.



Figuur 1: Waterberging De Onlanden (bron: Deelrapport Natuur).

Aanleiding MER

Waterschap Noorderzijlvest is initiatiefnemer voor de optimalisatie van de waterberging van De Onlanden. Het project is één van de maatregelen uit het project 'Droge Voeten 2050' van de drie noordelijke waterschappen om wateroverlast tot 2050 te voorkomen. Voor het project stellen gedeputeerde staten van Drenthe een projectbesluit vast. Dat projectbesluit geldt als omgevingsvergunning voor verschillende omgevingsplanactiviteiten, voor de wateractiviteit en de flora- en fauna-activiteit.

Op grond van bijlage V bij het Omgevingsbesluit (categorie K4) is een omgevingsvergunning voor een wateractiviteit voor werken ter beperking van overstromingen mer-beoordelingsplichtig. De provincie en het waterschap hebben de stap van mer-beoordeling overgeslagen en direct een project-MER opgesteld.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag - in dit geval Gedeputeerde Staten van Drenthe - besluit over het projectbesluit.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3640 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Toelichting op het advies

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en geeft zij adviezen voor de op te stellen aanvulling. Deze adviezen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming door gedeputeerde staten van Drenthe.

In de tekst wordt ook een aantal aanbevelingen gedaan. Deze zijn bedoeld om de kwaliteit van de besluitvorming, nu en in de toekomst, te verbeteren.

2.1 Doel van het project, randvoorwaarden en onderbouwing VKA

Volgens het MER is het doel van het project het bijdragen aan de regionale waterveiligheidsopgave door een extra waterbergingscapaciteit te realiseren van 5,2 miljoen m³. Het verbeteren van de natuur in het gebied is geen doel van het project³, maar wel een wens van met name de terreinbeheerder(s) en de provincie. Het MER stelt wel als randvoorwaarde dat het project geen nadelige gevolgen mag hebben voor (kwetsbare) natuur, maar ook dat er geen nadelige gevolgen mogen optreden voor archeologische waarden.

Het VKA omvat evenwel een aantal maatregelen om de natuur in het gebied te verbeteren, waaronder het verleggen van de peilscheiding (en daarmee het verhogen van het waterpeil in een deel van het gebied) en de slenk met laagtes. Deze maatregelen zijn geen onderdeel van het VKA- en worden dus niet rechtstreeks mogelijk gemaakt in het ontwerp-projectbesluit. Een hydrologische verbinding met het Eelderdiep is weliswaar nodig vanuit het oogpunt van waterveiligheid, maar die kan ook worden uitgevoerd als watergang met duiker.

Het verleggen van de peilscheiding en het realiseren van de slenk is volgens het MER gewenst, omdat sommige delen van het NNN, die zijn aangewezen als SNL-beheertype Dynamisch moeras (type N05.04), daarvoor te droog zijn. In het MER is echter niet in beeld gebracht welk deel van de totale oppervlakte die is aangewezen als Dynamisch moeras te droog is om te voldoen aan de kwalitatieve eisen die horen bij dat natuurdoeltype. Ook is niet in beeld hoe dat gedeelte zich verhoudt tot de wel goed ontwikkelde delen. Welke biotooptypen ontbreken en versterken de SNL-doelen? Is er een tekort aan leefgebied voor bepaalde moerasvogels? Leidt het feit dat het gebied vaker inundeert in de autonome ontwikkeling niet al tot gunstigere omstandigheden voor soorten die leven in het Dynamisch moeras? Kortom, de onderbouwing in het MER van de noodzaak voor het verleggen van de peilscheiding en realiseren van de slenk is onvoldoende.

Die onderbouwing is des te meer nodig, omdat het treffen van die maatregelen niet bijdraagt aan het doel van het project én er (mogelijk) niet wordt voldaan aan de randvoorwaarde dat het project geen negatieve gevolgen mag hebben voor archeologische waarden.

³ In paragraaf 7.1 staat bijvoorbeeld: *'Het verleggen van de peilscheiding is een optioneel onderdeel van het VKA, dat niet noodzakelijk is om het projectdoel (5,2 miljoen m³ extra waterbergingscapaciteit) te behalen, maar wel voldoet aan de wens om een meerwaarde voor de natuurdoelen te verkrijgen'*.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, een onderbouwing op te nemen van de noodzaak van het nemen van maatregelen om het drogere deel van gebied met SNL-beheertype Dynamisch moeras te vernatten.

2.2 Referentiesituatie en zichtjaar

Uit het MER blijkt niet duidelijk wat de referentiesituatie is. In paragraaf 4.1 van het MER staat dat het zichtjaar 2050 voor het MER is, en dat voor zowel de referentiesituatie als de plansituatie wordt uitgegaan van de voorspelde klimatologische omstandigheden (en andere autonome ontwikkelingen) in 2050. In het MER wordt hier vervolgens op drie punten van afgeweken.

- In paragraaf 4.1.1, die gaat over de autonome ontwikkelingen, staat dat de KNMI-klimaatscenario's van 2014 worden gehanteerd. De scenario's uit 2023 worden niet gebruikt, *'omdat is uitgegaan van de situatie in 2025 welke met de nieuwe klimaatscenario's niet is gewijzigd'*.
- Het zichtjaar 2050 betekent volgens het MER dat wordt uitgegaan van andere klimatologische omstandigheden dan in de huidige situatie⁴. Voor het beoordelen van de planeffecten wordt echter gesteld dat onvoldoende data voorhanden zijn voor het zichtjaar 2050.⁵ Daarom wordt in het MER naar het zichtjaar 2025 wordt gekeken.
- Uitgelegd wordt dat het feit dat de effecten van het plan worden vergeleken met de situatie in 2025 een worst-case benadering is. Dit omdat er in 2025 minder sprake is van klimaatverandering dan in 2050. De effecten van het plan ten opzichte van de situatie in 2025 zouden namelijk groter (en dus negatiever) zijn dan de planeffecten vergeleken met de situatie in 2050.

Door deze afwijkingen van zichtjaar 2050 is uiteindelijk niet navolgbaar hoe de effecten van het plan zijn bepaald en of de beoordeling van de effecten juist is. Dat er onvoldoende data voorhanden zijn voor het zichtjaar 2050 betekent niet dat geen (kwalitatieve) doorkijk kan worden gegeven naar de situatie in dat jaar.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, een (kwalitatieve) doorkijk te geven naar de effecten van het plan in het zichtjaar 2050. Gebruik daarbij de KNMI-klimaatscenario's van 2023. Beschrijf ook de onzekerheden in het optreden van de effecten.

⁴ Hoogwatergebeurtenissen met een geschatte herhalingsdij van eens in de honderd jaar worden volgens het MER extremer.

⁵ Op 15 januari 2024 bracht de Commissie een bezoek aan het plangebied. Daarbij waren vertegenwoordigers van de provincie Drenthe en het waterschap Noorderzijlvest aanwezig. Tijdens dat locatiebezoek vertelde het waterschap dat de beoordeling van de planeffecten is gebaseerd op hoogwatergegevens van de voorgaande jaren. Dat lijkt geen goede benadering. De trend die kan worden afgeleid uit gegevens van voorgaande jaren is nuttig voor het bepalen van de huidige situatie, maar niet voor de beoordeling van de effecten van het plan in 2050. Daarvoor moeten op basis van scenario's beredeneerde verwachtingen de effecten worden bepaald.

2.3 Archeologische waarden

In situ behoud: consistentie ontwerp–projectbesluit en MER

Het ontwerp–projectbesluit staat ex–situ behoud in (bepaalde) uiterste gevallen toe. Het MER⁶ stelt echter dat het project geen nadelige gevolgen mag hebben op landschappelijke–, cultuurhistorische–, archeologische en aardkundige waarden. Voor archeologie betekent het dat zowel voor bekende vindplaatsen als voor gebieden met een archeologische verwachting geen negatieve effecten mogen optreden. Het MER en het ontwerp–projectbesluit sluiten op dit punt niet op elkaar aan.

In paragraaf 7.1.2 van het MER, waar het VKA wordt beschreven, staat verder dat de slenk ontgraven kan worden mits er geen archeologische waarden zijn én dat anders ex situ behoud kan worden overwogen. Dat laatste sluit niet aan bij artikel 7.2.2. van het ontwerp–projectbesluit⁷. Dat roept dus de vraag op of in het MER wel een juist beeld van de effecten geeft.

Mitigatie en ex situ behoud

In het MER wordt onderscheid gemaakt tussen activiteiten die aan locatie–gebonden zijn, zoals te realiseren kunstwerken, en activiteiten die dat niet zijn. Bij activiteiten die niet aan een locatie gebonden zijn, zoals grondwinning⁸, kunnen archeologische waarden worden ontzien door een andere locatie te kiezen. Er is dan sprake van in situ behoud.

In geval van locatie gebonden werkzaamheden is volgens het MER mitigatie mogelijk door opgraven en ex situ behoud van vondsten. Opgraven en ex situ behoud geldt echter niet als mitigerende maatregel, maar als uiterste mogelijkheid. In dat geval moet worden aangetoond dat het niet mogelijk is het plan aan te passen of de werkzaamheden achterwege te laten. Onduidelijk is of hiermee in de effectbeoordeling rekening is gehouden.

Effecten op terrein met archeologische verwachting nog niet in beeld

Volgens het MER worden bekende archeologische vindplaatsen ontzien. Of dat ook geldt voor terreinen met een archeologische verwachting is (nog) niet duidelijk. In het MER staat dat, vanwege archeologische waarden in het gebied, aanvullend onderzoek nodig is voor het graven van de hydrologische verbinding, het plaggen en ook voor het verleggen van de peilscheiding. Door de peilverhoging in het gebied zal namelijk meer riet gaan groeien waarvan de wortels archeologische objecten kunnen aantasten.

In het ontwerp–projectbesluit is een hydrologische verbinding door het perceel met archeologische waarden opgenomen, waarvoor nog een omgevingsvergunning nodig is. Deze verbinding kan op twee manieren worden uitgevoerd: als watergang met duiker, of als een slenk met laagten ten behoeve van NNN. Aan de meest uitgebreide optie – een slenk met laagte – zijn in het ontwerp–projectbesluit extra voorwaarden verbonden voor het verlenen van de omgevingsvergunning. Eén van die voorwaarden is dat archeologische waarden niet worden geschaad. Om te beoordelen of aan die voorwaarde voldaan wordt is nodig dat archeologisch onderzoek wordt uitgevoerd conform het plan van aanpak voor het

⁶ Zie bijvoorbeeld pagina 18 van het MER.

⁷ En ook niet bij de randvoorwaarde dat het project geen nadelige gevolgen mag hebben voor onder andere archeologische waarden.

⁸ De Commissie gaat ervan uit dat dit ook geldt voor plaggen.

inventariserend veldonderzoek⁹. De Commissie beveelt aan dat plan van aanpak te voegen bij het projectbesluit. Dat betekent dat op dit moment niet duidelijk is of het realiseren van de slenk met laagten haalbaar is en of daarvoor een omgevingsvergunning zal worden verleend.

Ook het verleggen van de peilscheiding wordt niet rechtstreeks mogelijk gemaakt in het ontwerp-projectbesluit. Deze beslissing schuift door naar een uitvoeringsbesluit. Dat uitvoeringsbesluit mag alleen worden genomen als aan een aantal voorwaarden wordt voldaan. Eén van die voorwaarden is dat door de verhoging van het waterpeil in een gebied met archeologische waarden geen archeologische objecten worden aangetast. Dat laatste zal dus met het inventariserend veldonderzoek moeten worden aangetoond.¹⁰

Uitvoerbaarheid archeologische begeleiding

De minimale optie voor de hydrologische verbinding – de watergang met duiker – is nodig vanwege waterveiligheid en wordt (na het inventariserend veldonderzoek) sowieso uitgevoerd. In artikel 7.2.2 van het ontwerp-projectbesluit staat dat de watergang zo wordt gesitueerd dat archeologische waarden niet worden geschaad. In artikel 7.2.3. staat dat in afwijking daarvan toch een omgevingsvergunning wordt verleend als de watergang wordt ontgraven onder archeologische begeleiding (zoals beschreven in het Programma van Eisen). Deze maatregel is in dit geval echter niet goed uitvoerbaar, omdat het te ontgraven gebied onmiddellijk onder water loopt. De effecten van de aanleg van de watergang met duiker lijken (daardoor) niet goed in beeld gebracht in het MER.

Onderscheid tussen aanleg- en gebruiksfase

Waar de effecten op archeologie van het graven van de slenk in de aanlegfase optreden, geldt dat voor het verleggen van de peilscheiding (en dus peilverhoging ter plaatse van archeologische waarden) juist in de gebruiksfase. In de effectbeoordeling in het MER is echter ten onrechte geen onderscheid gemaakt tussen aanlegfase en gebruiksfase.

Onderscheid bekende vindplaatsen en verwachtingswaarden

In het beoordelingskader maakt het MER geen onderscheid tussen effecten op bekende vindplaatsen (zoals het archeologisch Rijksmonument en middeleeuwse veenterpen) en verwachtingswaarden. De effecten op bekende vindplaatsen zijn goed in beeld gebracht. Voor de verwachtingswaarden wordt zoals gezegd nader onderzoek uitgevoerd. Door de effecten van beide categorieën te combineren is de effectbeoordeling niet goed navolgbaar.

⁹ Plan van Aanpak Inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen, karterende fase, ingrepen Onlanden gemeente Noordenveld, 5 november 2024, opgesteld door Antea. Met daarbij de opmerkingen van de betrokken gemeenten, de provincie en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed.

¹⁰ Het MER noemt dit een leemte in kennis, maar het gaat gewoon om (in de tijd) vooruit geschoven onderzoek.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, de effectbeoordeling (inclusief de beschrijving) op de volgende punten aan te passen:

- Breng het MER en ontwerp-projectbesluit met elkaar in overeenstemming.
- Beschrijf hoe wordt omgegaan met de situatie dat het realiseren van de watergang met duiker (de minimale variant) archeologische waarden zou schaden, aangezien de in het MER voorgestelde maatregel (ontgraven onder archeologische begeleiding) niet mogelijk is.
- Beschrijf in welke gevallen sprake kan zijn van ex situ behoud van archeologische objecten en wat daarvan de effecten zijn.
- Maak onderscheid tussen effecten in de aanlegfase en effecten in de gebruiksfase.
- Maak onderscheid tussen effecten op bekende vindplaatsen en effecten op verwachtingswaarden.

2.4 Natuur

Vrijwel het hele gebied van de waterberging De Onlanden behoort tot het NNN. Daarnaast ligt een deel ervan in het op grond van de Vogelrichtlijn aangewezen Natura 2000-gebied Leekstermeergebied.

Effecten van extra waterberging op flora en fauna

De optimalisatie van waterberging leidt bij alle alternatieven tot een hogere waterschijf die ook een grotere oppervlakte beslaat én tot een langere leeglooptijd. Volgens het Deelrapport Natuur¹¹ heeft dit minimale extra effecten tot gevolg ten opzichte van de referentiesituatie. Het rapport stelt dat zomeroverstromingen vrijwel uit te sluiten zijn en het areaal extra overstroomd gebied (zie ook paragraaf 2.3 van dit advies) als ze wel optreden beperkt is. De incidentele opzet zou daarom weinig effect hebben op onder andere fauna.

Het onderzoek naar de fauna en flora die effecten ondervinden van de extra waterberging is echter gebaseerd op verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFP). Deze databank is niet geschikt voor een analyse van effecten op het detailniveau dat nodig is voor dit project-MER. Een voorbeeld zijn de kaarten voor broedvogels (afbeelding 8 pagina 24) en overige fauna (afbeelding 30 pagina 62). Hier staan 'waarnemingen' vermeld van beschermde diersoorten, maar dat is geen relevante eenheid. In de NDFP staan vele losse meldingen van vogels en dieren waarvan de status (zoals broeden, pleisteren, overvliegen) onduidelijk is. Voor vogels moet het MER een kaart met territoria/nesten bevatten, zodat is te beoordelen of deze broedlocaties zich bevinden op plekken waar gegraven gaat worden of waar extra water kan komen in de zomer. Hetzelfde geldt voor overige fauna en planten. Een systematische inventarisatie is nodig van delen van het plangebied waar maatregelen worden genomen om een effect te kunnen beoordelen.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, een systematische inventarisatie uit te voeren van de soorten die aanwezig zijn (nesten/territoria) in het areaal extra overstroomd gebied. Breng deze informatie ook in beeld op een (detail)kaart met de bijbehorende aantallen.

¹¹ Deelrapport Natuur, MER Optimalisatie De Onlanden, met kenmerk 2022-041-08-v1.0, opgesteld door Koolstra Advies.

Effecten op het paapje

Het paapje is landelijk een sterk bedreigde vogelsoort waarvan de staat van instandhouding als zeer ongunstig is beoordeeld¹². In het plangebied is een populatie van deze soort aanwezig. Onduidelijk is wat de aantallen en verspreiding van de broedparen zijn. In paragraaf 6.5.2 van het deelrapport Natuur worden de effecten besproken van de gestuurde (extra) inundatie in een voor flora en fauna gevoelige periode, dus het late voorjaar en de zomer. Daarin staat dat het paapje een bodembroeder is die veel broedt in de randzone rond de ongestuurde berging, die bij inzet van de gestuurde berging wel (extra) inundeert. Geconcludeerd wordt dat het legsel van het paapje bij gestuurde inundatie verloren gaat, maar dat paapjes – zeker als de inundatie vroeg in het broedseizoen plaatsvindt – een tweede legsel zullen beginnen. Dit standpunt is niet onderbouwd en verder is onduidelijk welk aandeel van de lokale en landelijke populatie van het paapje dan opnieuw moet beginnen en wat dat betekent in verlies aan reproductie.

De Commissie adviseert om in een aanvulling op het MER, voorafgaand aan de besluitvorming, te onderbouwen waar de nesten/territoria van de paapjes zich bevinden in het gebied dat incidenteel extra kan overstromen in het voorjaar/zomer. Beoordeel vervolgens welk aandeel dit is van de regionale populatie en wat dit daarvoor betekent.

Vluchtheuvels als mitigerende maatregel

Om in geval van inundatie de overlevingskans van dieren te vergroten is een aantal vluchtheuvels opgenomen in het VKA. In het MER of het deelrapport Natuur zijn de locaties daarvan niet onderbouwd. In een groot deel van het gebied worden geen vluchtheuvels aangelegd. Daardoor is niet duidelijk of de meerwaarde van vluchtheuvels op andere locaties niet groter is. De Commissie beveelt om voordat de vluchtheuvels worden aangelegd te onderzoeken welke (beschermde) diersoorten voornamelijk gebruik zullen maken van de vluchtheuvels en welke locaties dan de grootste meerwaarde hebben.

2.5 Onjuist kaartje oppervlakte gebied met extra inundatie

De effecten van het plan in de gebruiksfase worden met name veroorzaakt door het feit dat een grotere oppervlakte van het plangebied overstroomt bij gestuurde inundatie. Het is daarom van groot belang dat duidelijk is welke delen van het gebied extra overstromen ten opzichte van de huidige waterberging (met name om de effecten op natuur in beeld te brengen). Figuur 3.5 'Maximale inundatie bij Hooiwegvariant' (de oranje gebieden) en figuur 6.4 'Locaties onderzoek grondwatereffect (...)' (de paarse gebieden) stemmen niet met elkaar overeen. Het waterschap heeft tijdens het adviesgesprek¹³ aangegeven dat figuur 6.4 onjuist is wat de overstroomde gebieden betreft en dat het kaartje ten onrechte in het MER is opgenomen. Om te zien welke gebieden extra overstromen ten opzichte van de huidige waterberging (bij de Hooiwegvariant en het VKA), moet dus figuur 3.5 worden gebruikt.

¹² Zie de website van Sovon Vogelonderzoek: [Paapje | Sovon Vogelonderzoek](#).

¹³ Op 26 februari 2025 besprak de werkgroep van de Commissie haar conceptadvies met vertegenwoordigers van de provincie Drenthe en van het waterschap Noorderzijlvest.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing Toetsing door de Commissie

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep beoordeelt of het MER de benodigde milieu-informatie bevat en of deze juist is. Als er informatie ontbreekt of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij die essentieel vindt. Dat is het geval als aanvullende informatie in haar ogen kan leiden tot andere afwegingen. Dan adviseert de Commissie de ontbrekende of gecorrigeerde informatie alsnog beschikbaar te stellen, voordat het besluit wordt genomen. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

mr. Lotte Geense (secretaris)

dr. Heleen van Londen

dr. Vincent Post

ir. Kees Slingerland (voorzitter)

drs. Jan van der Winden

Besluit waarvoor dit milieueffectrapport is opgesteld

Projectbesluit.

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor projecten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een milieueffectrapport (MER) vereist zijn. Uit [Bijlage V van het Omgevingsbesluit](#) onder de Omgevingswet volgt om welke projecten het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om het project K4 'werken ter beperking van overstromingen'. Daarom is een project-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit

Gedeputeerde Staten van Drenthe.

Initiatiefnemer besluit

Waterschap Noorderzijlvest.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

Het bevoegd gezag heeft de Commissie niet in de gelegenheid gesteld om zienswijzen en adviezen bij haar advies te betrekken.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft beoordeeld?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissierner.nl projectnummer [3640](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage

A. v. Schendelstraat 760

3511 MK Utrecht

t 030-2347666

e info@commissiemer.nl

w commissiemer.nl

